

BALSAI.

Lietuwiszkasis Balsas isceina du syk
ant mėnesio.

Kasztuoja ant metu 2 dorėlu, o Auro-
poje 3 dorėlai. Atskiras numeris 8 c.

Už colį garsinimu ant metu 10 do-
rėlu, o wieną svki garsinant 20 centu
už kožną eifutę.

Rėdytojas JONAS SZLUPAS,
NEW YORK, 392 E. 10th St.

Wolteris Lietuwą pasinstas lankyti,
Kas joje tikt dedas, wiską aprasztyti,
Isz debesto juo to piluas ikwėpiuo,
Nors latwys isz kraujo, wertas prakekimo!
Ką fiktai lietuwiai szueka ir dainuoja,
Treciam Atskyrimui wiską daneszioja!
Jau tretį yr' metai, kaip jisai kelauna,
Ir nosto pas žmones, isz kur knygas gauna?
Mat Gudai troksziama sugudint tą krasztą
Užgynė Lietuvai turēt sawo Rasztą,
Wos kokia kningutė mums iszeis isz Prasn,
Tuoj jisai ir jieszko, ar jos nēr tar, musu?
Tėwynainiu musn, kad jie darba weikia,
Ėabai neokeucia, gryną kalbą peikia,
Ir juos wisaip skundžia kaip szuwa meluodams
Priesz Poną Minystrą aut kela klupodams!
Ne dėl kalbos mokslo ir dainu rinkimo,
Bet leistas dėl musu tautos užmuszimo!
Jis tikram lietuwui szirdyu peili beda,
Mat ir Rasztan musu Gudu rudes weda!
Dėl iszrodos mokslu to paikaus dalyko
Ir augsztos mokylos docenta paliko,
Tikt jam tą naujieną plintint nesikloja,
Studentai neklauso žmonės nepristoja!
Kaip wilkas atbaidęs kiek wieną no sawės,
Antikristo wardą tutej wietoj gawęs,
Ant gulo susimanė ir tą padaryti
Musu szuekta miszią popu iszguldyti!
Toks mokintas wyras brangiai, apmokėtas,
To!stojaus Katkowo tarnas isz ikėtas,
Szwencziusiaim Swynodyj' tegul sau perėtu
Ir popu kaip kodziu kepurę dėwėtu!
Bet-gi mus užmuszti tautos reikaluose,
Kad jis nesulaukęs, tai ne jo tai nosie!
Netokius mės matēm ir juos apgiedojom,
Bet iksziol lietuwiais buti nenustojom!

Nors kosmopalydai ir pas mus jau dygsta,
Bet ir tėwynainiu dauginas, nenyksta!
Nors turim Balwoziu, Muraszką ir Gili,
Bet tukstauznais skaitos, ką Lietuwą myli!

BENEDIKTAS SPINOZA.

(Tęsa.) Jau pawirszutinė iszžinra jaunikaiti labai
skyrė no jo aplankės synagogoje ir Talmudinėje moksla-
wietėje; swetimi žinowės buvo žingeidus apie ji, nės jame
apsirciszkę smarkus krutuwas nepaprastu dwasės gabumu
ir j ausmu. Ipatingai bėras weidas, ilgi, mažumą suraukti
antakini, aiszki rukszlė ant nelygios kaktos — tai buvo
žeuklas paweldėti no tėwo; o gurbaninoti, juodi plaukai,
dailai pjautos tapos meilai susiduriancziuos su burnos kam-
pu gywai priminė jo mauriszką motyū. 'Su tomis ĩupo-
mis Manuela szypsodawo dangiszku saldžiui', sako Ber-
toldas Auerbach. Gilus rustumas ir drąsi atkaklybė spok-
sojo ant jo weido ir wisas pawidailas jaunikaiczio newienam
pasirodė nepriklausaucztu prie zydiszko apgimimo. Tikru
kad ana užmetinėjuma jam mauriszka kiltis, kaip tai jo
kundikystėje padarė synagogoje tułas nepraušburnis, nepu-
siliko be pėdsako ir paragino ji mislyjimop. Jau anksti
kaipo waikas dargiaus nekad wieną syki jis istubino sawo
ajlinkę, sawo wienmokslus ir labai szwiesu mokiutoją anais
akywais ir waikams nepaprastais klausimais, ant kuriu
ganėtinai atsakyti newisumet istengta. Taip syki atsitiko,
kad pėtnyczios pawakarėje kas-žin koks nusižudytojas tapė
ant zydu kapu palaidotas kuomi weikiausiai be tam tikru
imoniū. Žydai prie tokiu laidotuwiū lawoną pakasa be
giedojimu, be pamokslu ir be waitojimu. Nėkam nesiru-

pinant apie szitą buiti, duobkasiai skubinosi pabaigti sawo darbą, idant tik — no ko tegul Dievas apsaugo — neiszkastis 'skylės i szabas'. Tiktai bewaik 10metis Baruch stowėjo gnilistingas ir gedulingas prie kapo, lyg kad palaidotasis butu jo giminė. Žmonės turėjo ji isz wietos wartytinau nuwaryti esant laikui eiti i namus dėl permainymo drapanu ir traukimo i synagogą. Synagogoje rabinas Saulus Morteira barė ji už jo peiktiną darbą. Baruch buwo iszblyszkes lyg skoterte ir jo lupos lyg mėsztungio traukiamos susieziaupė. ... Raminai tada jis pasiklausė: „Rabino! kur yra uždrausta raszte szwentame sawę nužudyti?“... Toki klausimą iszgirdęs didis scholastas tikrai sudrebėjo — nelengwu buwo ant to ir atsakyti. „Tu-gi, Baruch, nori wisą žinoti!“ ilaidžiai laudė mokintojas, „tiesa: rasztą szwentą [bibliją ir pranaszus) berots tu taip pat gerai moki kaip ir asz, ir žinai, kad ten nėra tokio uždraudimo.“ „Wienok — pridurė rabinas po walandos ženklinancziui — chachamin [galwiniai] tai uždraudė pasiremđami ant szeszto prisakymo: 'Neužmuszk!' O tas isakymas yra bichlal (wisatinis neapnubežtuotas).

Dabar mės eikiame i swaitytinę garsios Talmudinės moksławietės — 'Istatymu Karuną' — Amsterdame. Ant augsztamos rytinėje pusėje trobos sėdi garbingas rabinas Saulus Morteira, po jo kairei mės randame 14meti Baruch Ben Benjamin, o po deszinei kumpsojo 10 metu senesnis mokintinis isz priežasties ilgamokslumo. No augsztamos i' i duriu traukiasi isziłgui wisos trobos baisia ilgas stalas prie kurio sėdi dangybė kitu mokintiniu eilėje pagal užpelnus ir senumą 'kojnpi sawo mokintojo'. Priesz kožną guli ilgas ir storas, skardu aptaisytas, atskleistas folijantas, isz kurio tai wienas tai kitas isz geriansiu moikintiniu paelui perskaitydawo koki daigtą pagal mokintojo paliepiamą ir paduodawo dėl diskusijos wienmokslams. Musu Baruch skaito raszte Kiduszin (italpa jo: prisakymai apie moterystę) 22 folio szitaip. Paraszta yra (5 kn. M. 21.10): „Kada tu eini i karę priesz tawo neprietelu, kuri Wieszpats duoda iu tawo rauką, jog tu pami ji nelaiswėn ir tu regi tarp suminiu moteriszkę gražią ir dailą — tau walė ją imti i tawo namus už paczią“... — Tai žinoma yra dėlto paw. lyta, kad izraėlytai nebutu no to susilaikę, o yra gerians, kad jie ką pawelyto daro, nekad peržengtų istatymus! — Ką tiktaita wieta buwo atskaityta iki galui, kaip pakilo smarkus ginczas, kurio bewaik wisi mokintiniai tapė dalywnais. Nėna prie szitu iszwdžiojimu Talmudo iszguldinėtojas jo Marszoė buwo padawęs klausimą, kuri jis, kaip pratęs, užbaigė myslingais žodžiais: „Dei to su didelu wargu galima rasti iszriszimą“. „Kas ji dabar galėtu rasti?“ klausė rabinas Saulus Morteira. Dangelis tikėjosi teisybę atradę, bet Baruch iszrodė kožną syki, kad jo wienmokslai pate o ant szuntakiu, o ir ans po deszinei mo'intojo sėdintysis pasimatė esąs apweiktu. Potam Baruch iszlukszteno tą sunkoką klausimą ir igijo kartskartini gyriu no mokintojo. „Bet man tai nawatna — tarė Baruch — kad czia ką pawelyja daryti, dėlto tiktai, kad tai ir taip daroma butu, juk neuždrausi wandeniu tekėti pakalniui: tą pati galima pri-taikinti prie kožno kito prisakymo“ — „Tai tiesa! atsakė rabinas; bet skaityk tik tolaus rasztą“.. Baruch skaitė: „Bewaik tuojau po szitu eilu eina szneka apie nutau-tu s i s u n u, dėl parodymo, jog isz tokio susituokimo kyła tik b e d i e w i a i“. — 'Kas-gi ant gało lieka, klausė Baruch rabino, ar moterystė su neżydelka yra nudėta? „Ji yra pawelyta, atsakė rabinas, bet tiktai laikuose karės; kas taikoje pacziuojasi su neżydelka, tas užsitraukia dangiszkę bausinę, nors tas nėra tiesiok uždrausta“. — 'Wie-

nok, Rabino! atsiliepė jaunikaitis drebančiu baisu: kaip tai butu galima?! Dievas juk tik negali duoti wieną istatymą dėl wainos, o kitą dėl tykos! — „Kodėl ne? atsiliepė apmaudingas rabinas: mės turime taip-gi istatymus t i k t a i dėl Palėstinos; laikykiesi raszto, Baruch, ir negudrauk taip labai, czia tik apie karę eina szneka!...

Wieną subatą 1647 m. synagogoje Amsterdame buwo ipatingai iszkilminga szwentė. Jau anksti isz ryto stumdėsi prie duriu minios wyru ir moteriu ir weikiai prisipilde kaip wyru taip ir moteriu sneiginė iki paskutinei wietai ir szimtai wėlaus atėjusiu waikszeziojo priemėnėse ir kieme. Daug kudikiu buwo sunesza ir didumas moteriu laikė prie krtu sawo žinduklus. Nėks tikrai nežinojo, kas bus ir kam ta ipatinga iszkilmė, nės senas zokrastijonas Eliasaras buwo paslaptingas ir parapijonys tiek tik iszklaušė, kad sziađien wisi trys rabinai paelui sakys pamokslą ir parapija nelūkėtai bus apdžiungita... Ir taip parėjo: pasibaigus ankstyboms maldoms užsilipo rabinai ant laipswu altoriaus ir sakė dėl parapijonių iszrinktą ir stropiai apdirbtą pamokslą, kožnas primegzdamas prie žodžiu biblijos ar pranaszu. Potam pražilęs rabinas Aboab atidarė duri: szwentbuczio, o maldwedis rustus iszėmė rutuli istatymu, apwiniotą raudona szil'cine drapana, su aukšintais apiwadais, apnesziojo tą rutuli aplinkui per minią žmonių, kuriu kožnas diewotai buciawo auksuotą krasztą, ir ant gało ji padėjo widuryje trobesio ant pakylėto stało. — Kaip yra žinoma, kožną subatą synagogoje yra skaitomas tam tikras skisnis isz Toros (penkkningio Mažio), surasztytos ant skutos, Tora yra padalinta i 7 perskyrimus, prie kuriu dar asztuontas prisideda kaipo priedas isz pranaszu. Dėl kiek-wieno isz szitu 8 perskyrimu yra paszaukiamas guodotinas senesnis šanaris parapijos dėl atkalbėjimo palaiminimo, po ko maldwedis, nawatnai pagal tradiciją giedodamas, perskauto atsakanti perskyrimą. Szitą subatą dėl pirmoju triju perskyrimu buwo paszaukti paelui trys rabinai, kurie ką tik sawo pamokslus buwo mokinę parapiją. Prie ketwirtogi maldwedis labai pakėlė sawo balsą ir per wisą trobesi skambėjo: „Tegul pasikela musu mokintojas ir mistras, rabinas Baruch Ben Benjamin!“ Wisu akys sužiuro su tylu nusistebėjimu ir diewota paguodone i dar tik 15meti jaunikaiti, kuriam pateko garbė iktuo laik negirdėta. Tėwai laimino toj subatoje sawo sunus: 'Dievas tawę tegul sulygina su Baruchu Ben Benjamin!' ir motynos wirsz galwu iszkelusios žinduklus rodė jiems Baruchą tardamas: 'Palaiminta motyna, kuri toki pagimėdė! Kad pabaigęs skaitymą maldwedis nuneszė atgal rutuli istatymu i szwentbuti ir jau norėjo duris uždaryti, prisiartinę prie jo trys rabinai szukterėjo: 'palaukk!' Rabinas Saulus Morteira padėjo skutą ant isztiesto Talit (wilnonės skepetos) ir apskelbė, jog 'su Wieszpatis pagelba ir per ikwėpimą dwas' szwentos' Baruch Ben Benjamin tapė pakeltas i r a b i n a... Skuta buwo su paraszais wisu triju rabinu ir Bet-Din'o apweizėtas diplomats... Prie duriu synagogos buwo baisi kamsza ir kožnas tarėsi bušęs laimingu pasweikindamas genijaliszką jaunikaiti. — Isz tiesu buwo tai labai retas atsitikimas, koki iszwydo anoj subatoje susirinkę parapijonys: 15metis ligustas jaunikaitis, kuris gerai iszmoko wisus 25 folijantus Talmu' (parasztytus daugiausiai laike baby-loniszko kalėjimo) ir dangybę kitu paszalinu rasztu!... Nei Maimonides nei Ebn Esra to neistengė, nors abu buwo Moer-hagolė (žiburiais iszeiwystėjel)... No anos dienos Baruch Spinoza buwo džiaugsmu ir iszdydimu didelės, galingos parapijos, kurios šanariai ji garbino ir ant ranku nesziojo. Jie butu laimingi jo welyjimus gawę pažinti isz

jo akiu, bet Baruch neturėjo nei jokiu, beje tokiu, kuriuos j'e butu suprasti ir iszpildyti galėję. Jojo widuryje buvo didelis maisztas... Szitą garbinimą, szitą padewinimą ar gi asz užsipelniau no parapijonių?... Ar mano iszmintis numalszinta, ar mano dwejojimai praszalinti? Ką asz žinau apie szvietą ir jo paslaptis? Ką žinau apie žmogų ir istatymus jame prieszginuojanczių; geidulu ir norų?.. Kur yra teisybė randama? Talmudas yra pilnas nesutik mu, kwai žumo ir wėjuotumo. Daugelis jo iszguldinėtoju tą wiską tik dar daugiaus pagadino; jiems rupėjo wiskas tiktai ne teisybė... Midrasz (Exegesis biblijos ir Hagada (sekmė, mytas) yra tai rankius geru allegoriju, poiētiszku pasaku su primaszymu doringu prilyginimu; kaip tokie jie tur sawyje daug istabingumo ir gywenime sugadumo, bet nėko ueduoda tyrinėjancziai iszmincziai ir negali apreikszti teisybę. O tik tu r i teisybė buti! Kur asz ją rasiau? Bet ar nesakydavo didis rabinas Aboab: 'wisi myslai Toros ir Talmudo yra iszriszti Kaba'cje? Be abejonės, man reikia perkratyti Sohar (Weidrodi — swarbiausia kniugą Kabalos) ir 'Paslaptis Mokslo' — asz turiu buti iwesdintas i Mystiką! Baruch nuszluostė szaltą prakaitą no kaktos ir ryžosi no didžio rabino Aboab reikalauti iwesdinimo i Sohar ir in Mystiką, ką jis weikiai ir padarė. T. b.

TĒWYNISZKI BAŁSAI.

VII.

Szwiesos! Daugiaus szwiesos!

Fiat luc! pirmiausiai Diewas iszstarė ikurdamas szvietą, nės be szwiesos ir butybė szwie o su wi ais jo sutwariniais nebutu galima. Medis szeszelyje silpnai auga, diegas isz dygęs pustamsioje grincioje nėkada nepriauga i warpą ir waisiu; lygiai nei joks sutwėrimas neauga be szwiesos. Jei gilybėse mariu yra menkai szwiesos, tai iszmintinga gamta apdowanojo gilumu gywentojus prigimtomis lampomis dėl szvietimo gywenime ju. — Szwiesos! daugiaus szwiesos! szauke mirstantais Goethė. Mokslas krikščioniszko tikėjimo perstatydumas tridiewystę, trečią asaba puskyrė Dwasei szwentai, nesziuojancziai szwiesą tarp žmonių. Negalima buti geru krikščioniu gulint tam y-ėje gywenimo, nės neiszpažindamas ir negarbindamas szwiesos, atmeti ir krikščioniszką mokslą, neiszpazysti garbes trečios asabos tridiewystėje. Be szwiesos galima garbė Diewo tiktai formaliszka, nės be to szirdis tamsybėje gulincio ir neperims i szirdi, nesupras tikrai augszto mokslo Sunas Diewo. Szwiesa ir mokslas tai dowanos Diewo, kuriomis žmonės skiriasi no žwėriu; szwiesa skiriasi kulturiszkos tautos no primitywiszku gencziu. Per szwiesą kulturiszkosios tautos prisasawino prawą naikinti ir spusti sawo brolus szwiesos tiek nematauczius, kurie nesupranta ir nemato kaip tikru kėlu sawo gywenimo, taip ir kėlo gelbėjimo sawo esybės, nemoka ir gintiesi no neteisinguomo, stėlbimo sawęs per szwiesesnius, tankiai atėjuuus isz swetur. Jie nykdami sawo krauju peui swetimus. Wardan ciwilizacijos, po priedanga grindimo kėlu ciwilizacijai, atėjunai naikina mažesnes gentes žiamesnės kulturos, tankiai nepawelydami joms ir tą augsztą kulturą priunti, ją prisawinti: sawo tiktai naudą priesz akis turedami, garsina urbi et orbi po szvietą sawo primitywiszkoje kulturoje esanczius brolus už netinkanczius dėl priėmimo augsztos sziaudieniszkos kulturos ir os skaiszciosios szwiesos; kaipo sargni reiktuose žmonijos naikina wisokiais budais gulinczius netiktu tamsybėje nakties, bet ir porycziuose kaipo kluti einancziai szwiesai. Szwiesa tai galybė ir twirtybė didžiausia taip žmonių, kaip ir pilningu tautu. Be szwiesos nėra gywenimo; tautos ir walszijos stowi twirtai ir laikosi sawwaldiszka per szwiesą, per mokslą ir iszminti sawo sąnariu; su szwie-a užgimė ir anga meilė tautystės ir tėwynės; szwiesa rodo kėlus, kokiais reikia waikszioti, kokiu reikia lenktiesi. I kokią nors dali gywenimo ar žmonių ar tautu žwilgtėresime, wisur reikia szwiesos, wisur reikia mokslo dėl užlaikymo sawo gywybės, wisur

reikia darbu. Be szwiesos, be mokslo, be darbu iszminties, gywenimas žmonių ir tautu, nors jie ir 'wėrionys' butu [už tą drąsumą perpraszome 'Wienybė'), gywenime ir pastelgime s wo netoli skiriasi no gywenimo augsztesnės žwėriszkos organizacijos. Nors Darwinas iszkeiktas bažnycziose, wienok ar yra kas nors sziačdien, kuris nematytu, kad wisame szwiete wedama karė uz buwi, kas sziačdieu nesuprastu teisybės szitos teorijos. Nors mokintojai tikėjimo ažuot szitos teorijos gamtos, prieszais teoriją Darwinostato prisakymus Kristaus apie meilę žmonių, wienok tie patys mokintojai szio diewiszko prisakymo, garsindami župomis meilę artimo, patys pakėla kardą naikinimo kitaip tikinczių, nors prisakymuose Diewo yra pasakyta: negeisk swetimo, bet mokintojas tikėjimo pats sztiesia ranką dėl iszwerzimo isz szirdies žmonių ju paczių tikėjimą, neklausdami, ar jie geidžia permainos; negeidžianczius apdowanoja laužais szwentos inkwizicijos. Karės už buwi tautu wedasi no atsiradimo tautiszku skirtybiu. Daugelis tautu negalibcziu pasekti pagal reikalą progresso, atinkanczių padėjimu ciwilizacijos, ar tai isz sawo kaltės ar per sawo padėjimą, ar tai jau su wisu isznyko; kitu wel rubežiai etnograpiszku sodybu baisiai susimazino. Likimai kulturos turaniszku tautu, kaip ženklai ju sodybu priesz amžius rodo, kad szioji tautiszka kilmė iksziuolai praužė jau sawo tėwynės 400.000 ketw. geograpiszku mylu. Jie daugel wietose isznyko, pa ikdami sawo wietą iszmintingiesiems, skubresniems ir szwiesesutems Ari us. Susimazino labai ir rubežiai keltiszku tautu; kiti isznyko etnograpiszka, likę tiktai antropologiszka. Susimazino ir mažiuasi, trunkusi isz wisu pusiu rubežiu hetuw-latwiszku tautu, ir dar likusius ar apginti nemoka ar jau ir ginti nenori, nesa be szwiesos ir reikalo tokio nesupranta ir nejanca.

Mergos ir moters musu laikosi senowės priežodžio, kuris sako apie vyrus: mės waldome szvietą, bet mus waldo moters; musu moters ir sziačdien laikosi pažwalgu jau persenusiu, joms rodosi, kad užtenka buti moterimi ar merga, idant jau iszmokėti wisas kaltes dėl žmonijos, tėwynės ir gywenimo ta sawo moteryste. Žmonija ir reikalai gywenimo sziačdien daugiaus reikalauja; žmonija reikalauja jau daugiaus dėl sawęs naudos no sąnariu, neužtenka jau jai, idant moters butu tiktai gimdytojos, bet reikalauja, idant jos butu drauge augintojos, mok intojos pagimdytu wauku, idant mokėtu pasėti reikalungą sėklą i szirdis ir iszmuoti waiiku. Dė to wieuok neužtenka gero uoro, bet reikia mokslo; tankiai wiems klaidus pamokinimas motynos palauzia wisą gywenimą žmogaus; newisus wienap ir mokinti galima. Kaip asz pamenu sawo waiikystę ir pirmas czėsus mokslo, asz žinau, kad negerai mokinausi ten, kur manę bandė; o tiems wisada mokejan geriausiai, kurie manę gyrė ar czėse nemokėjimo gėdino nors, kaip sziačdien suprantu, ir mokslas tu, kurie oandė, nebuwo sunkesnis; kiti wėlei mano draugai geriaus mokinius isz baimės tu, kurie už menką daigtą juos bandė; asz tiems piktiemsiems mokintojams iszmokau nuduoti, kuomet kitaip su manimi apsieinantiems nėkada nepas kiau neteisybės. Koros pagimė prieszgynumą. Prie mokinimo ir auginimo reikia labiausiai suprasti jausmus temperamentą wauko ir ant to pamato westi mokinimą. Ar-gi tai gali padaryti tamsi motyna be szwiesos? Dėl mokinimo geresnė yra meilė motynos ne kaip jos piktumas. Kokią naudą atnesza žmoniui musu mergos? iszėmus ranku darbą dėl rinkimo kraiczio kitokiu nežinome, jei bent reikėtu priimti i rokundą sluzjimą fizjologiszkiems troszkimams jaunikiu ir sawo pirm isztekėjimo, beje atlikimą darbu Wenerai garbdariu! Taip stowinti moteris ar merga tai tiktai patelka; jos troszkimas tiktai fizjologiszkas ir prigimtinis užlaikyti no iszynikimo žmogiszką weislę, taip kaip patutės taip žwėriszku organizaciju. Moteris tokią wietą apsiriakusi žmonijoje nesiskiria no patelkos tarp žwėriu. Tikėjimas mokina, kad žmogus skiriasi no žmonių nemirstanczia duszia, bet esybė tos duszios turi apsireikszti ir darbais nenykstancziais ryto, norais ir siekimais naudą žmonijai duodancziais, per ką gali buti ir garbė Diewu ikwėpusiam tą duszią; jei to wiso nėra, kuomi-gi tą skirtingumą žmogaus galetume su prasti, kada jis darbais wisiszka susieina su darbais augsztesniu žwėriszku organizmu, rupescziais apie walgi ir dauginimą weisles? Gali mums paprastai kas nors pasakyti, kad apsiawitimas esybes duszios tarp žmonių yra tai meile, bet tokia patlytiszka meilė randusi ir tarp žwėriu laike bėgimo; kitokios, augsz esnės bewaik nėra tarp musu. Už ką gi vyras gali mylėti moteri? ar už tai, kad ji skiriasi no

žvėriu tuomi, kad waiksčioja ant dvių kojų? o juk ir pauksčiai lygiai turi dvi kojas; gal už tai, kad ji yra moteris, kad wardas jos Ona, Marė ar Katrė? gal už prwardę? wisi tie daigtai gali buti ir tarp žvėriu. Bene už piningus, kokius duoda tėvai vyrui už dukteri? bene už gražumą ir skaistumą weido, ar už tai, kad joms prigimimas dawę jų moteriskus organus, kuriuose vyras randa walandą pasigėrėjimo? Tie dalykai gali pagimdyti geismą, bet ne meilę: grožybė weido wysta su metais, narszumas taip-gi neamžinas — dėl netrukstancios meilės to neužtenka. Reikalinga vyrui pat darbininkė: tokią gali rasti, wienok ismokinta darbu beždžionka bene tai taipjau atlikti galėtu, o užlukymas pigiaus atsieitu. Myėti galima žmogų lygiai vyrą ar moteri, ne už tai, kad tai moteris ar vyras, bet jame mylime tiktai tuos kilaumus, kokie isikunyo jo žmogystoje. Jeigu žmogus isz prigimimo gali turėti kilaumus, tai be szwiesos jie gali tamsiam miege; idant jie apsi-reiksztu, reikia szwiesos, szwiesos diewiszkos, gilos ne formaliszkos, nės sziję paskutinę mokina tiktai formos gywenimo, perwershana moteri tankiai i marjonetką su noras, bet be szirdies jausmu. Szwiesa reikalinga netik dėl mergu, idant laimėtu twirtą kaip uola meilę wyro, idant jos perstotu buti zabowa rankose wyro arba tiktai magiu narszumo, bet idant butu žmogumi ant paweizdos D.ewo sutwertu; bet reikalinga dar labiaus dėl moteriu ir motynu. Motyna netik pati dėl wyro, ir gimdytoja waiku, bet drauge angintoja ir mokintoja ju; kokią sėklą jįjė pasės i szirdis pagimdytju, toki ir waisu ta sėkla iszduos, tokius ir sanarius žmonijai ir sawo tautai patieks. Sėklos pasėtos motynomis arba ikwėptos per gimimą jau tolesnis mokslas nepermainys, ji yra drucziausia; kaip atminimas motynos waiku yra brangus, taip ir jos mokinimo žodžiai lieka amžinai szirdyje žmogaus. Kokią sėklą, koki mokslą gali pasėti szirdyse waiku tamsi motyna? tokią pat tiktai, kokią jon pasėjo jos motyna. Žindo teisybė sawo krutini mažutėlus sawo waikeus, paugusius peni ir maisto tiekia, siu-waapdangala, tai ir wisas jos darbas apie auginimą: dirwa szirdies pasilieka su wisu neaparta. Tokia lyg ši storone dėl sawo waiku, tapjau myli juos ir pataitės tarp žvėriu; meilėje jos tankiai toli užpakalyje palieka tamsius ir bezszirdes motynas musu: negirdeta yra, idant kalė ar katė mestu sawo waikus i szulini ar užsmaugusios i žiamę pakastu ar pamestu kur i patwori ar i kiulidę dėl suėdiao kiulėms, kas neretai atsitinka tarp bewyrin motynu. Motyna gali mokinti sawo waiką tiktai to, ką pati supranta ir moka, ką ji pati jaučtu. Nepagimdys pelėda sakado, sako priezodis; neužaugins tamsi, be szwiesos isminties ir ir szirdies motyna, nei zin kins sawo waiku apimti akymus reikalus szwieto ir žmonijos, neužaugins tikru taru tėwynės, neikwėps tautiszkos meiles waikeus iszirti, kada jos pacios szirdis tos meilės neturi ir jos nesupranta. Kokios motynos, tokie ir waiikai. Jausmai ir norai musu mergu ir motynu dar randasi su wisu tikrai žweriszkamę stadijum, už tai ir tokią no wyru turi paguodą kaip o indu goslaus narszumo: pasiglosybawę be galiszcio pameta. Didesniuose mestuose wakarū apitamsioje yra poajinga e. t. ulyczia jaunai moterei ar mergutei, nes wyrai jas su pri-warta traukia tankiai i sawo namus. Tokiam atsitikim-netiktai wyru begėdytė kalta, bet ir pasielgimas moteriu-kuomi moterys nori idant jas laikytu, tuomi ir laiko. Tikėjimas mokina sawo prisakymuose: szėnawok tėvus sawo bet gywenime paties prisakymo neužtenka, reikia prima pacziam sawę paguodoti, tuokart kiti ir be prisakymo guodos. Kuningas duodams jaunai porai szlubą ima ne abieju pusiu prisiegą amžinos meilės, wienok meilė negal, buti priwerstina, czion ir prisiega nepermainys szirdies žmogaus, nepagimdys meilę, nės ja reikia užsipelnyti darbais ir jausmais. Tegul wisi szwieto moterims prisakinėja, idant jos ot nors manę, Szerną, m. lėtu, ar sutiks ant to prisakymo nors wiena kuri nepažindama manęs ir nežinodama mano pasielgimo? Tikrai nepaklysiu tardumas, kad nesiras lietuwaitė, kuri nemaczusi manęs, nors ir prisi-pažystu be pacios ęsas ir metuose ne per senas, norėtu man duoti meilę už rasztus 'L. Balse', kuriu gali moter-neskaito. Po sziam rasztui, aiszkinancziam teisingą padėjimą musu moteriu, tikiu, kad greicziaus užsipelniau piktumą ir nemeilę, newiena isz jaunu mergaicziu gali sugniaužta kumszcia grumoja i mano krasztą, rasdama manę kokiui tai mergėdžiu ar Frauenfeindu. Ne, eselės mielaisius! netiktai asz neesu mergėdžiu ar Frauenfresse-riu, bet mylu asz jus, ir mylu tikrai labiaus už tuos, kurie jus glosto ir garbina juu klaidas, o tuomi pacziu neduoda

jums teisingai i sawę pažiurėti. Dėlto kad mylu asz jus, ir teisybę garsinu, idant pažintumėte, jog reikia pradėti kito-kinis kelais waiksčioti; noriu, idant jus sawo darbai ir pasielgimu apturėtumėte amžiną meilę netiktai no sawuju, bet idant wiso szwieto wyrai priwersti butu garbinti jus ir mylėti. Kad szįdrien taip nestowite, seselės mano! man labai skauda, o skauda netik už sawę, bet už wisus nesu-prantanczius ir nejauczianczius tikio musu padėjimo. Tan-kiiai yra sznekama apie emancipaciją moteriu wisose dalyse gywenimo; mės lygiai pripažystame teisingu dalyku reika-lauti lygybės dėl moteriu, bet pirma wienok lygiai teisingu reikalauti no moteriu lygios naudos darbu; neužtenka rei-kaulauti emancipacijos, nepaklausus sawęs, ką-gi moka ir in ką tinka! Nor dami lygybės turime neszti ir lygias sunkenybes gywenimo ir darbu; kada tame moters su wyrus susilygins, tuokart emancipacija rasis pati ir be zaunyjimo; szįdrien wienok prie szauksmu moterys ne-nori peržengti sawo krumą, kokiame randasi, budamos tik nenaudingomis lėlėmis, priesz kurias wyru palaidumas ant pažwalgos lenkia galwą, lemetuodami, gilumoje szir-dies gali turėti pauėkinimą, o augszcziausiai szįdykztė moteriskę gali tiktai pakurstyti goslos pageidimą. isz sawo wales atsižadėdama no jai priklausancios paguodonės, nės paguodonę galima igyti tiktai naudingais newien sau dar-bais be palowos, o benuomonė lėlė neturi ant to tiesos, nors ant pažiuros ji butu gražiausia; tarp musu moteriszkiu rastum szįdrien raginu bet nera tinkancziu dėl drauwingo subklausu sugywenimo su wyru, truksta tarp moteriu lie-tuwiszku patrijotku. Kokie darbai, toks ir užmokesnis. Ką tarėme apie meilę wyru dėl moteriu, tą pati galime pasakyti ir apie meilę moteriu dėl wyru. Kaip moters yra tiktai paczios, lygiai wyrai tiktai patinni; žiamiaus jie moraliszkai stowi už patinus tarp žvėriu, nės jei žwėrys czėse bėgimo jieszko tiktai paczios, tai wyrai nepakanka paczios tiktai patekos, bet reik. dauja dar piningu ir kraic-zio už priėwimą dėl sawęs paczios, drauge darbininkės slugines ir draugės gywenimo. Be szwiesos ne gali buti, neko gero; kada kyla žmonija augsztyn, kelasi i szwiesę, nepasekanti paskui tą žmonijos kelonę buwo iszmetami isz jos eiles, buwo naikinami kaip o klutis szwiesai, taip bewiek kaip zwėrys gutiesi nemokanti. Jei už prilyginimą lie-tuwiu raszte 'Ko mums reikia' prie newėroniu labai manę baudė 'Wienybė', tai jau isz wirszaus luukiu dar smarkesno baudimo už prilyginimą prie žvėriu, nors lietuwiai forma-liszkai ir werionys yra. Idant galima butu girti gywenimą lietuwiu, kuriu reikalai lygiai kaip ir 'Wienybei' ant szir-dies mums gui, kodėl-gi sziai laikrasztus nepildo pi-miausio geismo Diewo, idant szwiesa platintuosi tarp musu? kodėl-gi nėszaukia drauge su mumis, szwiesos, daugiaus szwiesos dėl brolu lietuwiu! nės be jos nera mums nei gywenimo nei iszgaunimo. 'Auszra' užgimusi szaukė lietuwius keltiesi isz miego, tą pati daro ir Balsas; bet tuo-du laikraszcziu nerado reikalizu paspyrimo no apszwies-tesniuju, o kuningėlais (asz kuningėlu nemokinu pasielgi-mo, nės dėl ju mokinimo yra paskirtos dwasiszkos semina-rijos, tiktai aiszkinu, koks ju pasielgimas reikalungas del naudos lietuwystei) jie bewiek draudžiam, ar randasi po interdiktu. Kodėl-gi taip yra? ar-gi apszwiestesniejie ne-norėtu, idant ir tamsieje broliu keltu isz miego, idant ir tiems szwiestu szwiesa diewiszka, idant palautu tamsybėje gulėje, isz ko butu ir garbė Diewui didesnė. Nesakome, kad Auszra ir Balsas tiktai tikrus kelus gywenimui rodytu, gali jie nesyki ir klaidžioti, galima su ju kelais ir nesutikti, kaip ir asz newisus Balsu rodytus kelus naudingais randu, nės absolutiszkai gero nera ant szwieto tarp žmoniu: Errare humanum est. Nesyki sziuose laikraszcziuose galėjo buti ir klaidus kelai rodomi, bet jei taip buwo, kodėl gi drau-džiantiejie neuždejo geresniu, kodėl neparodė tikruju keli, kodėl nera kitu, kurie geriaus keltu isz miego ir isz tamsy-bės lietuwiu tautę, kodėl-gi jie nerodo geresniu keliu in szwiesę ir gywenimą? Galime keli dėl ir nesutikti, bei koziuam lietuwui pr.guli turėti wienokius norus dėl tėwynės ir tautystės: meilę, welyjimą jai gero, twirtybės, kėlimo augsztyn; westi in tai galima wisokiais kelais. Dėlto mės drystauė czion ir prieszininkus kwiesti mums i taką, nors tas darbas ir kitaip butu wedamas, jeib tiktai jame butu noras gero dėl lietuwystės. *Unitati a me, voi tutti, che amate la patria, sovra ogni cosa!* szinomi szauksmu sawo tėwynės mylėtojo Danielaus Manino užsipraszome i darbę wisus lietuwius dėl platimio szwiesos tarp tamsybėje be naudos tėwynei žlugincziu; wienok žiurėdami, kaip ritasi szįdrien musu gywenimas, bijome, ar tasai szauksmas ir

užpraszymas musu nebus: vox clamantis in deserto!
T. b.

X NENUTIKUSI MOTERYSTE.

Prigimtoji motinė! Persekioja lietuvystė! Wargin tave per amželi Nenutikus mot.rystė.

Wargins tave su lyg galo, Kolek saulė bus ant szwieto; Wyro szirdis matnuszalo, O tu esi per daug lėta.

Nei tu darbu nei tu žodžiu, Nei tu budu nepatiksi: Wis id muszta, wisad barta Ir panėkinta paliksi.

Jei teisybę pakalbėsi, Iszbirs wisi tawo dantys, Nes wyrelis szirdužėlis Turi akmeni už uoczio.

O sumuzta ir suzeista Neberasi užtarėjo, Nės teisybė isz už mariu Su lyg sziolek neparėjo.

Ten ji guli, ten ji snaudžia, Ir tada žad atsirasti, Kada busi jau numirus Ir po žiame reiks pakasti.

Tada wyrui busi geru! Tada nėko nekludysi! Sawo wėroj, sawo kalboj Waiku sawo nemokinsi.

Pas platins budni tėwo: Girtuoklybė ir wagystė. No waiku bus toli Diewas Ir jo szwenta karalystė.

Diewe saugok musu wėrą, Diewe gelbėk musu žmones, Kad nesektu budu tėwo Ir newirstu i pagonis.

Zuikis.

NER WIENYBĖS

Diewas yra wisagalis, Diewas yra pilna teisybės! Todėl sunkiai mus koroja, Kad neturime wienybės.

Marės užia, Niamuns plaukia, Łaiks no laiko wėtros eina; Tik wienybė ir malonė Pas lietuwius nesueina.

Toli yra mus malonė, Szwiets no moksū atsitrukė! Nedorybė yr po stogu, O wienybė wargsta luke.

Wargst ant lauko nabagėlė No lytaus ir sniego plakta, Nės i widu pas lietuwius Neatrado jįjė rakto.

Negal smegti i mus szirdi: Žusta mokslas, žusta kalba, Priesziu bild ženklinis žodis Wis: *divide et impera!*

Zuikis.

L. BAŁSAS IR SZWIESA.

Su malone ir džiaugsmu L. Bałsas žwelgia i pirmą iszdawimą Szwiesos [pas E. Weyeri Tilžėje, Prusu Lietuvoje], lyg drąsus jaunikaitis i weidą jaunos nepažystamos mergaitės, pasitikėdamas, kad nepabaigtai apweizdus Diewas, leisdamas ant szwieto wietan numirusios 'Auszros' kitą sawo dukrelę, Szwiesą, kaipo draugininkę wiengymini sawo sunui L. Bałsui, dirbančiam dideli ir szwentą darbą atgaiwinimo lietuwiszkosios tautos, teikėsi gausiai ją apdwanoti dorybėmis, jos paszaukimui reikalingomis.

Pirmžodžiuose Szwiesos matosi karzatas ir smaitus

spindulys jaunos weszlos gywybės, geidžiančios su sziokiu tokiu pasipuikinimu parodyti szwietui gražumą sawo weido ir asztrumą sawo proto. Tai daro žinoma wisi, kurie dar nepažysta nei sawęs nei szwieto, o labiausiai mergaitės Dėlto tai Szwiesa mindžioja augsztą, apžėlusi rutomis ir kitomis ludnai žydinciomis gelėmis kapą numirusios wyresnės sawo seselės Auszros; negana, kad nesodina ant ano augszto kapo didesniu gelu ir negaiwina ju aplaistydamą tręsiąmis aszaromis maŃoniai ludno gulieszio, Szwiesa dar pasiszokinėdama ant ano kapo apjuokingais ir neteisingais žodžiais apsakinėja szwietui 'Auszrą neturėjus kriksczioniszkos dwasės, priesziinusiesi katolikiszkam tikėjimui ir arzinusi szwietiszką wyresnybę, nebuwus nandinga reikalams apszwietimo, sėjus nesutikimą tarp gywentojų, didinus tamsumą, o per tu ir pragaiszus!'. Taip juk daro mergaitės, kurios paugėdamos randa wyresnes už sawę seseris; no wyresniuju jos tiekiasi atimti wiską, ką tosios iszmoko, pasisawino, ir tariasi pereinanczios gražume, iszmintyje, garbėje priesz szwietą, ir pirmiaus isztekėsianczios už wyro. Toks budės nėra negeras; nesyki matome, kad isz tokiu mergaicziu pasidaro geros darbi ninkės, paczios ir motynos. Tikėkiamėsi to ir no Szwiesos, jeigu tik ji nores m o k i n t i e s i, suprasti reikalus kiekwieno žmogaus kaip ir reikalus tautos ir žmonijos ir prisilaikyti t e i s y b e s n u t a r d a m a ką nors apie kitu darbus. Szwiesu su mergiszka baidu nedrysimu žiuri i szarwuotą ir galingą szwietiszką wyresnybę, o ir su jaundawatkiszku nuolankumu bucziuoja rankas kuningijai; o kadagi L. Bałsas yra kareiwis pilnas wyriszkos łrasos karėse priesz didžiausius siaubunus, ryjanczius be šoties turta ir walnybę ir apszwietimą sunu Lietuwos, Szwiesu dėl sawo mergiszka drowaus prigimimo pirsztelu grumėja. Kaipo jauna, dar maža patyrusi Szwiesa taria, kad Amerikos anglakasyklose darbininkai uždirbą kasdien mažiausiai po \$3 ir tokiu budu Lietuwos gywentojus lyg kad raginti nori iszeiwystėn, bet L. Bałsas ją turi tame persergėti, nės Szwiesa papuolusi i Pensylwenijos kasyklas galėtu labai tankiai daug wargu panytyti ir nei po \$1 ant dienos nepelnyti, nors prieg tam pragywenimas ir gana yra brangus! Regimai per sawo jaunystę Szwiesa tiki i 'maujus muczelinkus', kenczianczius persekiojimą 'Alžerijoje, widurineje Azijoje', kadagi Alžerija tiktai sziaurineje Aprikoje atsiranda; arba wel switi, kad wisi žydėlai priimsą kriksczioniszką tikejimą! Yra dar ir daugiau kudikiszku calyku, menkėkiu, kurie Szwiesai kaipo dar jaunai, maža patyrusiai mergitei naiduoda tikrai geras ar wel blogais. Kaip ten nebuk, Liet. Bałsas ir toliau kariaus drąsiai priesz galunus szito szwieto, o džiaugsis, je i Szwiesa atliks nors paszadinus, naminius darbus, kurie L. Balse wisi patilpti negali. Szwiesa augdama ir iszmintyje ir gražume, o labiausiai teisybėje, tegul tik ilgiaus gywena už sawo wyresnęję, Lietuwos apraudotą, nors šesios panėkintą seseri Auszrą! Bkw.

GROMATA ISZ SUWAŁKU RĘDYBOS.

Maskolai jau patys prisipažysta, kad jiems nesieka sumaskolinti Wakarini Krasztą, t. y. baltarusius ir lietuwius; tą maskolu skundą asz radau lukrasztyje Nowoje-Wremia; tiesa tas laikrasztis kalba tiktai apie baltarusius, apie lietuwius-gi tyli, bet kadagi maskolai tą pati daro ir Lietuvoje, už tai asz ir noriu prateszti szitai wisiems lietuwiams. Tame maskoliszkaime laikrasztyje raszo koks ten Solowjew ir skundžiasi, kad maskolai per szitą 20 su wirszumi metu labai maža dar padarę dėl sumaskolinimo Wakarinio Kraszto. Czia asz trumpai iszguldysiu tai, ką kalba Solowjow. Maskolus, nebuwęs tame kraszte, waziuodamas geležinkelu ir girdėdamas daugiausiai tik maskoliszką kalbą, per langą matydamas ant buwusiu bažnycziu masko-

liszkus kryžius ir tt., isz rasztu žinodamas, kad daug žia-
 mės tame kraszte priguli maskolams, kuriems waldžia i-
 zdalino atimtus no kataliku dvarus, mislys, kad tas krasz-
 tas jau susima kolines, bet jis apsigaus. Iki buvo už-
 drausta wisose rėdose wietose kalbėti lenkiszka, girdėjai
 tik maskoliszką kalbą, dabar, kaip tik daleidė lenkiszka
 kalbėtu, wisur bewiek lenkiszka kalba; katalikams ponams
 nedaleista p.rkti žiamę, už tai ten galėdavo pirkti wokie-
 cziui ar žydai (?) ir ant ju wardo laiko dvarus katalikai; tą
 pati padėdavo daryti ir susilenkinę dvarponiai maskolai.
 Dwarponiai maskolai, kaip tik persikelė i szitą krasztą,
 rėdosi, atėjo isz Azijos i Europą: wisą sawo metė ir pri-
 ėmė wakarinius papročius, taip antai, ant welyku newalgo
 jau sawo warsz es, bet gumina sau lenkiszkus walgius; tą
 pati reikia pasakyti ir apie urėdininkus, kurie tik alyms
 szwieto szalimusi no lenku, bet szirdyje prijauczia jiems.
 Prawoslawija taip pat nesiplatina; pridaryta daug cerkwiu
 isz bažnyczin, bet ai tai wienos cerkwės platinis prawoslawi-
 wija? Kaip ten iszsiplatinusi prawoslawija, galėsi gerai
 numanyti, jei nueisi szwentą dieną i bažnyczią ir i cerkwę,
 bažnyczią rasi pilną žmonių, o cerkwę tuszczia. 'Kitąp
 negali nei buti, teisingai czia kalba solowjew, jeigu elg-
 siesi wien tik priwertimais. Priwertimas pats per sawę
 gali tik užkenkti platinant prawoslawiją, nės w.sokias
 priwertimas tikėjimo dalykuose tik kraszo fanatismų'.
 Taomi tarpu patys p.pai dažnai nei skaityti cerkweje gerai
 nemoka, su ponams szuka lenkiszka, i cerkwe iwedė daug
 dalyku pagul kataliku papročius, taip antai, i spawedę
 priima žmones kelissyk ant metu ir net priesz užgawenes.

Bewiek tą pati, ką szneka solowjew, radau ir kitame
 maskoliszkame lukrasztyje, 'Wilenskiej Wiestnik' No 266,
 1886 m. 'Czia, raszo Kojdowicz, nelabai seniai pastatyta
 cerkwė jau sensta, pajuodo, s.cenos apsilupusios, warpny
 czia pas.cirusi, o neton tos cerkwės stowi gražiau atnaujinta
 arba naujai pastatyta bažnyczia; czia popas gerai apziarė-
 tas ir apdawanotas Murawjewa, pirsamėdė sawo laiką zy-
 dui, o ne ukiniukams, ten žydas sėdi didesniame dware,
 kuris priguli maskolui' ir tt.

Solowjew ant galo parodo, kaip waldžia turi elgtiesi,
 kad geriaus sektuos sumaskolinti tą krasztą; jis reikalauja,
 kad ant wisoku wietų, no žiamusios iki augszczinasiai ir
 ant popu waldžias.usta maskolais isz gilamos maskolijos u-
 laikyta juos tame kraszte tikrai apie i metus, o paskui weli-
 kitus siusta; ant szito reikalauwimo jau ir pati rėdyste to
 lukraszczio netinka, ji zinoma tinka ir reikalauja, kad
 urėdininkais butu tikrai maskolai bet ir wietiniai; tolaus
 Solowjew reikalauja, kad žiamę dalintu maskolams tik ne
 ponams, bet ukiniukams, kad cerkwe dabintu ir tt. Taip
 tai galwoje tu žmonių telpa wisokios mislys, kurios wiena
 kita priesztarauja: Solowjew pats pripazysta, jog priwer-
 timas gali tik užkenkti prawoslawiją, taigi ir sumasko-
 linti, i rucjuu weli reikalauja tik priwertimu i rucspau-
 dimu.

Jei maskolai jau negali sumaskolinti baltarusiu, tai
 apie tai, kad lietuwiai susimaskolintu, jiems nėra ką nei
 mislyti. Baltarusiai gana artimi maskolams pagal sawo
 budą papročius ir kalbą ir wienok nelabai linksta prie
 maskolu, tai ką jau kalbėti apie lietuwius, maskolu spau-
 dziamus. Ir 'Ausra' ir maskoliszki lukraszcziai tankiau
 kalbėjo apie tai, kad lietuwiai wirsta i lenkus; apie szita,
 jau asz czia nekubėsin. Asz czia tik paduosiu nekurią
 žinią, kuri patwirtins mano misli, kad maskolams wisus
 nesiseka sumaskolinti Lietuwą. Maskolai patys pripažy-
 sta, kad dangumas tu dware, kurie buvo iszmalinti mas-
 kolams, perėjo weli i rankas kataliku, žinoma ar lenku ar
 lietuwiu; bet kadagi katalikams ponams (prie tu priskautyti
 ir susilenkinę lietuwiai bajonai, uždrausta tame kraszte
 pirkti žiamę, tai parduodant ponui sawo dware gali ji nu-
 pirkti tik maskolus ar wokietis, ir toks dvaras rasztuose
 skaitysis jau perėjusiu i kitu rankas isz ranku ponu, taigi
 ir susilenkinusiu lietuwiu didžiunu. Isz rasztu-gi matyt,
 kad per 20 metų su wirtzumi (no 1863 m.) Lietuwos ponai
 ir Eatwijos ba onai wardawė mažiausiu žiamės sulyginant
 su dvarponais k.tu Maskolijos rėlybu; nekuriuose rėdybose
 isz dvarponiu ranka perėjo i k.tu rankas apie penktą —
 daigtai ir dvi tūkst. — dvi žiamė, kurią jie wadė (2)–30].
 Lietuwoje-gi tik apie dvi leszinta dalis (3–5 proc; Wiestnik
 Ewropy); daugumas lietuwos dvarponiu tai lietuwiai dar
 perimti lukraszczio d.wise. bet ateis lukas, kada ir jie susi-
 pras; o jei butu d.waris p.rluotas, jis greičiaus butu tekęs
 maskolui ar wokiecziu, nės Lietuwos ukiniukai neturėda-
 mi piningu negalėjo nupirkti dware. No 1884 m. itaisytas

Lietuwoje ukiszkas bankas, bet ir no to hetuwiai daug ko
 gero negali tikėtiesi; pagal istatymus to banko gana sunku
 iszsiurpinti no jo paszalpą, o dėl lietuwiu iwesti dar tam
 tikri apsunkinimai; lietuwis turi dar gauti no palicijos
 ludyjimą 'o blagonadežnosti'; czia urėdininkas klausinėja,
 ar ne'rigulėjo tas žmogus prie 'miatežniku' 1863 m., ar jis
 dabar neprijauczia tam darbu i tt. (Russkaja Mysl]. Kaip
 tik toks swarbus dalykas atiduotas ant waios palicijos, tai
 sunku tikėtiesi ko gero.

Tolaus asz czia parodysiu naują budą maskolu pasiel-
 gimo su mumis; jie matydami, kad wienais priwertimais
 užko nepadarys, pradėda mus gražiai sznekinti, bet sykiu
 ir labiaus spaudžia. Gražiausiai su mumis szneka E. Wol-
 teris; tas wyras nori pasirodyti daug žinas apie lietuwius:
 ir apie musu draugystę Byrutę ir apie Amerikos lietuwiu
 lukraszczius ir tt.

Wolteris wisuomet rupinasi parodyti sawę mokslo
 žmogumi, kuris laikosi teisybės ir geidžia gero wisiems
 žmonėms, taigi ir lietuwiams. Jis nuolat rupinasi sawo
 žandarmiszka szneli apdengti drapana mokinto, teisus
 žmogaus, bet kaip tik pasijudins, prakalbės, žiurėk, czia
 kysztelė žandarmo apikaklė, czia nors sagutis urėdininko,
 uorinczio pawersti lietuwius i maskolus. Wolteris pasa-
 koja wis tikrus atsitikimus, bet neiszpasakoja wisko; sz-
 bei tą, kas jėn lepatinka užtyli. Lietuwis nežinantis tu
 a sitikimu, klausydamas Wolterio tikrai itikėtu jam, bet jei
 jis dažnotu wisą apie kiekwiną atsitikimą, tuokart jis
 suprastu tikrus Wolterio norus. Pabaiga bus.

SZENANDORIS. Reikia, kad gywentojai Szenandorio
 snprastu, jog wisus ir naudingus darbus užwestus per S. W.
 L. A. naujalenkiai stengiasi isz wisu sawo pajegu apwersti
 ant nėko, sėdami i musu tarpą nesutikimus, kokiais tikrai
 budais papnola. Kožnas mato, jog musus susiwienyjimas
 yra taip reikalingas kaip žuwei wanduo. Naudingumas
 musu susiwienyjimo dawėsi pastebėti ir Szenandoryje, kur
 bewiek pusė wisu gywentoju susideda isz lietuwininku: iki
 koloi nebuwo užwestas susiwienyjimas, iki tolei budami
 iszkiydę po wisas gimines lietuwiai neistengė pasistatyti
 nei bažnyczią, po paskutiniam-gi seimui S. W. L. A. Sze-
 nandoryje, kur buwo priimtas ineszimas statymo lietuwisz-
 kos bažnyczios ir mokslawietės Szenandoryje, špnariu
 susiwienyjimo in umą laiką parupino no Philadelphiajos wys-
 skupo pawelenę statyti lietuwiszka bažnyczią ir taip-gi pažadejimą
 trumpume laike atsistai lietuwiszka kuningą. Czia prasau
 atminti, jog musu pilwuzai storjosi jau keli metai, bet
 nei stengė iktuoluk padaryti tiek, ką mės i wieną dieną.
 Gawę toki pageidautiną atsakymą no wyskupo musu lietu-
 wjininku netaukdami ilgai sutarė dėti piningus lėl pirkimo
 tam tikros žiamės ir, kaip buwo tikėta, sunesėk i wieną
 wakarą pusėtiną kruwukę piningu. Tas pasisekimas pa-
 sziausšė plaukus ant galwu naujalenkiau, kurie matydami
 sawo griuwi prieszakyje szoko weli prie sawo didžio magis-
 tro Lebarkewycziaus ir drauge dabar daro mums wisokias
 puines. Susirinkimau 11 rugsėjo buwo atsistatus nežino-
 mas žydas, kuris statėsi geru musu prietelu; tasai žydas
 uorėjo ikabėti, idant jam pasiraszytumėme, žadėdamas ant
 užnyczios užtrankti szerifą, ir tada mės galėšė už mažą
 prekę nusipirkti bažnyczią, nereikalaudami naujos! Isz to
 galima suprasti, kad Lenarkewyczius negalėdamas iszgauti
 piningu no lietuwininku dėl iszmokejimo bažnyczios su
 roda naujalenkio Radzewycziaus (ans žydas buwo atwestas
 su susirinkimą per tojo tewą) atsiantė žydą, idant prigauti-
 nu budu iszgauti isz lietuwininku piningus, o prieg tam
 wyskupas iszgirdęs apie tai nebepawelytu statyti bažny-
 czios, matydamas musu žmonyse maisztininkus. Kada tas
 juokas nenusidawė, Lenarkewyczius leidėsi kitu keli, wisai
 jezuwitiszku, suardyti pradėtą darbą. i umą laiką turėjo
 wisos draugystės atlikti spawedę ir — gink Diewe — ne-
 prileidė prie sakramento to, kuris neiszsižadėjo naujos pa-
 rapijos ir susiwienyjimo; negana to, ant 24 d. rugsėjo
 ketino sutraukti kelis kuningus, kad ir tie turėtų iszsižadėti
 to, kas tik lietuwininkui yra brangiansia. Naujalenkiai-gi
 sau ant pagelbos parsiszaukė apuszalus, koki tai Slowicki
 drauzę su kuningu A. isz Hazleton; wisą dieną ir nakti,
 apsiaupti tranus, trunkėsi po wisus paszalus Szenandorio,
 ikalbinėdami žmonemus, jog susiwienyjimas lietuwininku
 uėšas taip swarbus kaip susiwienyjimas lenku, welyjo už
 tai parduoti lietuwiszka skurą ir dusią wiengencziams rusu
 — lenkams. Sergėkiamėsi, brolai, tokiu kuningu, kurie
 spawėdoja žmones ne dėl palengwinimo d.wasiszku reikalų,

bet tik vien dėl išsgawimo raudonųjų, idant palengwintu sawo nedoriszką gyweimą. Taip-gi neklauskite tokiu, kurie kalbina prie Paukszezio susiwienyjimo, kur reikalauja išszizadejimo brangiausiu musu skarbu; tēwo motynos ir ju kalbos. Ant galo atsizsaukiu i wisus lietuwius Amerikoje gywenanczius: neklauskite nei wieno, kuris peikia susiwienyjimā užremtā Szenandoryje, nēs tasai yra iszganvnu musu wisu bēdnu darbininku: wienydama tiktai galime kowoti ir su tokiais didžturezmais, kaip wadina sawę naujalenkiszkū kromininkū Pensylwēnijos. Wienykiamēsi, brolai, jeigu nenorime, kad waikai musu nepawadintu paskiaus mus kwailūs seniais, nemokancziū slūztyti sau ir tēwynei. St. Maczinskas.

PHILADELPHIJA. Pradžia wisam kame yra sunki, taip ir musu susiwienyjimui. Reikia kad kuopu kasēriū sudetu kaucijā, ir piningus sūnariū pūimdami kožnā syki iszduotu niszkiā pakwitawonę. Mēs sausio mėn. isitaisēme kuopā susiwienyjimo ir apsirinkome kaseriū gana turtingā Antanā Szēmū, kuris atėjo ant keturiū susirinkimū, piningus surinko, o kaip pradėjome wersti, kad kaucijā padētū, daugiau neęjo i susirinkimus ir piningus nenorėjo duoti, nors mēs dusyk nusinutēme pas jū komitētā; mēs jū dēto surasztauojome 19 d. rugsėjo, idant atimti piningus dėl nusiuntimo jū i wyriausią komitētā i Szenandori. Pasēdęs 21 adynas Szēmū iszėjo isz kalnēs, priesz sudā užsi-gyne, kad jis turi pini agns musu kuopos, ir paēmęs adwo-katā suēmē Mikołā Walincziū nēwa už neteisingā priesz jū ludyjimā reikale tu piningu. Szēmū norē o paardyti musu kuopā, asz-gi stengiuosi jā iszlaikyti, ir dēto dabar turū kleisti ir sawo haikā ir piningus. Asz trozskau Lietuwos pasikōlimo, ir nors kiek metu tektū sēdēti kalinēje, tik teisybē pasi'iks prie mūsū, nēsa piningai tai tik dulkē. Tik gauū, kad musu susiwienyjimas dar nēra isidrutinęs, bet tam iwykus ir mēs mažā bēdā turēsime. W. I. nez us

LIETUWA. Dabar musu szalyje yra sunku žmonēms gywenti, jawai su wisu pigus, už rugių purā moka iki 2 rbl., mieži ū tiek pat, awizos 1.20rbl., jautēnos swaras 4 iki 13 kap., kiulēna no 12 iki 20 kap.; szieno Lietuwoje bus daug, nēs pagada buwo per szienpjūtę: žmonēs galėjo wisus papelkius iszkuopti ir wisas plikynes iszgrandyti.

Dabar yra didelis snjudimas szwieto, szaukia ant mok-slo buwusiuosius waiske 1877 iki 1882 m. ant 6 nedēlu, beje no 15 d. rugsėjo; werkia žmonelai atitraukti no sawo darbo ir szeimynos ir pacziū. Istojusius-gi 1883 m. atleidžia namon dėl pataisymo wietos tiems, katruos paszaukē ant 6 nedelu, atēmę no ju wisus skarbawus drabužius; ir jeigu kuris neturētū kuomi apsiwilkti, gali sau namon traukti wienmarszkinis! Ant wisoku dalyku užtraukē akeczyžiū: keresina kilo no pustreczios iki pusketwirtū kap., cukrus no 11 iki 15 kap., tik dar ant wandens nēra akeczyžēs. Kawo kilo no 50 ant 90 kap., geležis ir labai pabrango. Parube-ziuose stato daug kazarmū, žada weikiai partraukti daug kariaunos, taip-gi stato ženklus dėl karēs laiko. Wiskas kwepia waina. Weikiai gal bus sunku ir per rubežiū žmo-nēms pabēgti i užrubeži per tai, kad pilna eilē bus užtrauk-ta karumenēs. Kp.

WILNIUJE baigiamas yra paminklas Lietuwos dainiū Trupinēlui mirusiam 1885 m. Iszweizdis paminklo: uola žiamai platesnē, wirszuje siauresnē, su iszrežtu wienoje pusėje paweizdu lūpo iszriesto dėl paraszo, ir akmeniniu kryžiumi ant wirszaus. Paraszas bus toks:

Wiengenti! prie szito kapo atėjęs
Atmink, kad czia ills mus' geradējas,
Kurs Diewā ir brolus sawo mylėjo
Ir meilę wiengencziū tarpe jū sėjo.
Paliko jis gražu mums atminimā.
Kiekwiens už paweisklā jū tegul ima.

Noriu paraginti, idant lietuwai atwykstanti i Amerikā kaip galēdami i žiamę kibtuosi ir tai kad kruwoj szale wienas kito, kaip tai lenkai kad daro po Texas ir kitose stotēse ir liekasi daug palaimingesniais, kad ir pirmieje nemato didžios gērybes, wienok jū ipēdiniai stojasi daugumas pa-laimingais. Dabar lietuwai atwykē i Suw. Walstijas wisi apsistoja rytiniuose mēstuose ir lenda i fabrikus, kur juos kapitalistai iszžinda ir nugālybja, pirm laiko pasensta ir anksti gywasti patrotyja, o waikams nēko nepalieka. Tiek wietos ir geros labai žiamēs yra po wakarines walstijas ir klimatas labai szweļnus ir sweikas, kad ten lietuwai wienas po kito nusisētū kolonijose gywenti kaip Lietuwoje, beje dar geriaus: nei maskolus nei wokietis jū nekankintu. Žiamē dar wietomis labai pigi, bet jos wertybē eina pamažu augsztyt. Autopoje negreitai lietuwai ko gero susilauks. ten spaudimas eina wis buisyn, pamatysite, kad isz ten ir ciwilizacija ir kultura pamažu isznyks. Kitā kartā czia buwo lopszys kulturos, o sziađ'en pustynē, taip rodosi turēs ir Auropoje atsitikti, bet Amerikoje, matome, wiskas kyļa, anga ir pražys. Mano welyjimas yra, kad lietuwi-ninkai iszsidanginē i kitā paszwieti glaustuosi i kruwā ir darytu lietuwiszkas naujokynes. Pr. Stank.

Užmokēta Rūdystei L. Balso: Bruożis 5 rbl. A. Baran. \$ 1, J. Paplauckas \$ 2, R. Palkauckas \$ 1, Ramananskas \$ 3, Slattery \$ 5, O'Neill \$ 2, J. Stoczkus \$ 5, J. Mužeika \$ 1, I. Bubelis \$ 2, S. Sidrewyczia \$ 2, J. Tamaszauckas \$ 2, S. Oberatis \$ 2, K. Kirsziņas \$ 2, M. Bucznis \$ 2, W. Abromaitis \$ 1, T. Milukas \$ 1 J. Grikiētis \$ 2, J. Langai-tis \$ 1, J. Miēdażis \$ 5, J. Bubelis \$ 1, A. Owens \$ 2.50, J. Gudatis 0.50, P. Szabrnskas \$ 2, J. Bubelis \$ 2, Seb. Mockaitis \$ 1, M. Mockewyczius \$ 3, M. Glawiacas \$ 2, P. Simonawyczia \$ 1, S. Peczenkius \$ 2, L. Kubilus \$ 2, M. Janca tis 2.50, J. Aleksaitis \$ 1, J. Mockait s 1, Tam. Astromskis 1, M. Mikelewyczia, P. Bezgōla 1 dor. Nepa-kwitawoti tegul atsizsaukia, o neužmokėjusieji egul užmo-ka, nēs jau laikas. Rēd.

Szenandorio lietuwai ketina iszduoti liet. laikraszti. L. Balso rēdystē spaudina Lietuwos istorijā, kuri bus su žiamlapiais. Tokio raszto lietuwai dar neturėjo.

WISOKIUS MONUS IR SZTUKAS

iszmoksta tie, kę man atsizuczia \$ 1, o jei kas atsinstu dungiaus. gantu ir prietaisus, pagal daugumą piniugu. Kas nori žinoti ptaeziaus, gali ganti žiniā per aromatā. tik dėl atsakymo turi idēti pacztos 5centę markę.

Augustinas Barananskas, Žagarē, Kauno rēd, Europoje.

LIETUWISZKA APTIEKA

M. BREGOWSKIO

67 Forsyth st. New York. Geriausios liekarstos už pigiansiā prekę. Gražus apsiēji-mas, greitas ir geras prigatawyjimas receptu. Ligoniams labiausiai lytiszkose ligose yra suteikiama atsakanti patar-mē. Ant aptiekorystos diplomā igijau Kazanes uniwersi-tēte 22 d. gruodžio 1883 m., registrawojausi New Yorke 21 d. gegužio 1885 m. Su paguodone

APTIEKORIUS

M. Bregowsky

67 Forsyth st.

NEW YORK.

NAUJA KNINGA LIETUWISZKA.

Apgarsinu antru kartu broļams lietuwin'ņkams, kad iszējo lietuwiszka kningutē po wardu:

Pamokstai iszminties ir teisybēs, kuriņ kningā žmonēs wadina 'LAPUTE', su gumine drobe apdaryta Broļai, ten yra gražiū skaitymu apie wisokius žwēris, pankszczius, žuwis ir žmones; skaitant yra galima paklausyti ir gardžiai nusijuokti. Jeigu kuris isz broļu norite, galite gauti dar pas manę; jau pusę iszsiuncziau in Prusus, kur dar daugiaus reikalānja. Kasztuoja 65 centai.

Jonas Papļauckas, 157 Elm st., New York.
Taip-gi galima pirkti pas:
M. J. Andriukaiti, L. B. 286, Shenandoah Pa.
J. Juskewycziū, 102 W. Pratt st., Baltimore M. D.

L. GOLDIN,

parduodu gerus aptaisus su liemenymis, su skwernais ir palaidinius aptaisus. Liemuo gerai pritinka. Kelinēs yra in galus platesnēs. Geriausias aptaisas parsiduoda už 15 dorēlu, kņ wertas yra \$ 20. Turiu geriausias skrybēles su plācziais dugnais. Marszkiniai dēl wyru, drapanos dēl waiku, skraustēs geriausios wisamē mēste; pokakliniai raikszeziai ļabai pigus. Ateikite, pirkkite, o linksmus ir sweiki ilgai mano drapanas dēwēsite. L. GOLDIN.

11 SOUTH MAIN ST. SHENANDOAH Pa.

KRAUCZISZKAS KROMAS JONO MIEŁDAZIO.

Darau uniformas ir kitokias drapanas wisokiom madom; prekia (czienia) yra nuderiamā; drapanos ant orderio. Draugyseziū drapanas galima gauti wisokios mados. Wisas aptaisas yra padaromas geriausini.

6 E. CENTRE ST. SHENANDOAH Pa.

Adresas dēl telegramu: New York: „CUBIFORM”
Adresas dēl telegramu: Hamburg: „Anchor”

W. WOLFF

Lietuwlenkiszka KANTORA iszmainos Su kaucija 18.000 markiū. Patwirtinta Hamburgo Senato 382 GRAND ULYCZIA, pagal pacztos stotę „B”. BANKINE KANTORA. NEW YORK.

HAMBURG: BERGEDORFER Str. No. 1, pagal gelžkel-dwari 'Berlin'. TELEFON No. 1734.

LAIWAKORTES I EUROPA IR ATGAL.

Łaiwakortēs ant wisu garļaiwiū ir pacztawnju ļaiwu už pi-giausią preķē. Piningus i Lietuwā, Rusijā, Wokietijā ir tt. tikru tikriausiai nusiuncziame, taip kad po paranka atsidu riā i paskirtā wietā wēlausini per 12 iki 14 dienu. Wisuose didesniuose mēstiuose Rusijos, Lietuwos ir tt., taip-gi paru-bežēs mēsteliuose turime sawo agentus, kurie dēl musu keleiwu wisķā parūpina už dyka. Pacztos siuntiniai ir ļobiai iszsiuncziami už pigiausią preķē i wisas dalis szw.eto.

BILETAI dēl wisu GELŽKEIŲ Amerikoje.

KANTORA IPIRKIMO PERWEŽAMUJU DAIGTU. Wisatinē AGENTURA Rusiszkos Draugystēs geležinkelu mėstliū ir podraug uostiniū stoczū.

HOTELIS LENKISZKAS

LEONO ALBERTO KRYGIERIO

16 RIVINGTON ST. NEW YORK.
Krautuwē wyno, ālaus ir kitokiu gērimu, podraug Restau-racija, ir sueiginē wietā lietuwiszku draugyseziū. Koķnē subatā szwēziōs deszros ir kopustai.

O'NEILL BROS.

parduoda naminius daigtus, ir tai pigiausiai wisame wals. cziuje. Taip-gi turime sķkrowā skrynucziū ir karstu (gra-bu), kuriuos mēs pigiaus padarome ir ant iszmokeseziō duodame. Namuose Shanks O'NEILL BROS.
MAL. STREET SHENANDOAH PA.

LENKISZKA APTIEKA

138½ DIVISION ST. NEW YORK.
parduoda wisakias gydykles szitos žiamēs ir isz swetur Ligoniams duodama yra patarmē. Specialistas paslēptose ir syfiliszkosse ligose dēl wyru ir moterū. Susisznekama ir lietuwiszakai. Reikalaujantiems siuncziū gydykles ir in farmas.
Dr. K. SMAKOWSKI.

MAX REESE,

21 S. Main St. SHENANDOAH.
pardawējas likieriu ir cigaru, yra podraug WISATINIŲ AGENTU dēl wisu garļaiwiū Hamburgo, Brēmos ir Ant-werpos, siunczia piningus i wisas dalis Rusijos, Wingrijos, Lietuwos ir Lenkijos už pigiausią preķē. Nēkas czia nebus prigantās. Gywenū pagal bankā.

A. OWENS,

18 ir 20 S. Main St. SHENANDOAH PA.

Krautuwē miltu, mēses, szieno, taip-gi ir kitokiu daigtu tinkancziū prie namu ir stādū. Taip-gi didelē wirtynē pigiu materiju dēl drapanu. Teisinga woga ir pigiausā wietā dēl lietuwininku. Eikit ir persikanokite! A. OWENS.

THOMAS SLATTERY,

CZEBATU IR CZEWEERYKU KROMAS

pigiausias mēste. Dēl sulopymo priimu pagal reikalā, namuose Beddels Brick,
W. CENTRE STREET SHENANDOAH PA.

L. REFOWICH'US.

Karalus Drapanu ir Skrybēlu ir Kepuriū, Czebatu ir Cze-weryku. Wisumet wisķā rasite didžiausiu, geriausiu ir pigiausiu Amerikoje. Wisi pardawinētojai szneka lietu-wiszakai ir lenkiszakai. Asz jus aprēdysiu no pado iki gal-wai už \$ 3 iki \$ 20. Skrybēlēs no 25 centu iki \$ 3. Czē-batai no \$ 1.50 iki \$ 4. Patikrinu, kad wisķā ant 25 centu pigiaus parduodu ne kad kas kitas Szenandoryje, nēs asz randos nemoku už sawo namus. Kam pirkinys nepatiktū, tegul atnesza atgal ir apmaino ant patinkamo, o jei ne, tai gaus sawo piningus atgal. Žiurēk, kur yra salē dēl
Knights of Labor.

10 S. Main St. SHENANDOAH PA.

ANTANAS WYSZNIAUCKAS

žinomas gerai lietuwiams Amerikoje gywena po No. 91 DELANCEY ST. NEW YORK.

ļaiķo AGENTURA, beje parduoda ļaiwakortes, iszmaino piningus, parduoda tikiētus ant geležinkelu ir tt. už pi-giausią preķē.